

۲۱۸۰۸۰۷

سنجش در مشاوره شغلی

دکتر محمد رضا عابدی

دکتر لیلا حق شناس

www.ketab.ir

تهران

۱۳۹۹

سرشناسه: عابدی، محمدرضا، ۱۳۴۵-

عنوان و نام پدیدآور: سنجش در مشاوره شغلی / محمدرضا عابدی، لیلا حق شناس.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ تهران: شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: شانزده، ۴۴۳ ص.: مصور، جدول.

فروست: «سمت»؛ ۲۴۲۲. مشاوره: ۴.

شابک: ۶-۲۲۳۷-۰۲-۶۰۰-۹۷۸-۷۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Mohammad Reza Abedi, Leila Haghsheenas. Assessment in Career Counseling.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: راهنمایی شغلی، Vocational Guidance

موضوع: موفقیت شغلی، Career Development

شناسه افزوده: حق شناس، لیلا، ۱۳۵۹-

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

شناسه افزوده: شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۹ HF ۵۳۸

رده‌بندی دیویی: ۳۷۱/۴۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۲۳۶۵۶

سنجش در مشاوره شغلی

دکتر محمدرضا عابدی (استاد دانشگاه اصفهان)، دکتر لیلا حق شناس

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه

علوم انسانی و شورای تخصصی تحول و ارتقای علوم انسانی

ویراستار: حکیمه نوابی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۹

تعداد: ۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: مشعر

قیمت: ۷۱۰۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و

عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

@sazman_samt

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بیشگفتار

۱

بخش اول: بنیادهای سنجش

۳	فصل اول: تاریخچه، اهداف و شیوه‌های سنجش در نظریه‌های مدرن و فرامدرن مشاوره شغلی
۳	طبقه‌بندی نظریه‌های رشد شغلی
۵	نظریه‌های مدرن مشاوره شغلی
۵	رویکرد تخصیصه و عامل، پارسونز
۶	نظریه رشدی، گینزبرگ
۷	نظریه فضای زندگی، گستره زندگی، سوپر
۸	نظریه شخصیت شغلی، هالند
۹	نظریه سازگاری کاری، دیویس و لافکونیست
۱۱	نظریه شغلی یادگیری اجتماعی، میشل و کرامبولتر
۱۲	نظریه محدودیت و سازش، گاتفردسون
۱۴	رویکرد پردازش اطلاعات شناختی، پترسون، سامپسون و ریردون
۱۶	نظریه شغلی شناختی - اجتماعی، بندورا
۱۷	نظریه‌های فرامدرن مشاوره شغلی
۱۷	چهارچوب نظریه سیستمی رشد شغلی، پاتون و مک‌ماهون
۱۸	رویکرد روایتی، کوکران
۱۹	نظریه برساخت‌گرایی مسیر شغلی، ساویکاس
۲۱	تفاوت نظریه‌های مدرن و فرامدرن به لحاظ اهداف و شیوه‌های سنجش
۲۳	خلاصه فصل

فصل دوم: از اندازه‌گیری تا سنجش

۲۵

پایایی

۲۵

پایایی به‌عنوان ثبات زمانی

۲۶

پایایی به‌عنوان همسانی درونی

۲۹

۳۱	پایایی بین ارزیابان
۳۴	خطای معیار اندازه گیری
۳۵	روایی
۳۶	روایی صوری (ظاهری)
۳۷	شواهد دال بر روایی محتوایی
۴۱	شواهد دال بر روایی ملاکی
۴۳	روایی افزایشی
۴۳	روایی سازه
۴۷	هنجارها
۴۷	هنجارهای سنی
۴۸	هنجارهای کلاسی
۴۹	هنجارهای درصدی (رتبه‌های درصدی و صدک‌ها)
۵۰	نمرات استاندارد
۵۰	نمرات استاندارد Z
۵۱	نمرات استاندارد T
۵۱	نمرات استاندارد نهایی
۵۲	هوش بهر انحرافی
۵۳	نمرات استاندارد CEEB
۵۳	ارزشیابی، ارزیابی، اندازه گیری و سنجش
۵۵	خلاصه فصل
۶۰	فصل سوم: اخلاق در سنجش
۶۰	استانداردها و نظام‌نامه‌های اخلاقی
۶۰	نظام‌نامه اخلاقی انجمن مشاوره آمریکا
۶۱	استانداردهایی برای آزمون‌گیری آموزشی و روان‌شناختی
۶۱	مسئولیت‌های کاربران آزمون‌های استاندارد
۶۲	استانداردهایی برای تعیین صلاحیت کاربران آزمون
۶۲	کمیته مشترک اقدامات آزمون‌گیری
۶۴	صلاحیت‌های سنجش و ارزشیابی برای مشاور مدرسه
۶۵	صلاحیت‌های سنجش و ارزشیابی مشاور شغلی
۶۵	استانداردهای سنجش چندفرهنگی
۶۵	نظام‌نامه اخلاقی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران
۶۶	ملاحظات اخلاقی در سنجش
۷۴	خلاصه فصل

بخش دوم: سنجش محتوا

فصل چهارم: سنجش سلامت روان

سلامت روان

شیوه‌های سنجش سلامت روان (آزمون‌ها و مصاحبه)

سیاهه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا

سیاهه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا - ویراست دوم

سیاهه چندوجهی مینه‌سوتا - ویراست دوم - فرم کوتاه

سیاهه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا - نسخه نوجوان

سیاهه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا - فرم بازسازی شده

سیاهه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا - نوجوان - فرم بازسازی شده

سیاهه افسردگی بک - ویراست دوم

سیاهه اضطراب بک

سیاهه افکار شغلی

سیاهه نشانگان مختصر

پرستنامه سلامت عمومی

پرستنامه شادمانی آکسفورد

مقیاس عزت نفس روزنبرگ

مقیاس رضایت از زندگی

مقیاس خودکارآمدی عمومی

فهرست عاطفه مثبت و منفی

پیوستار سلامت روان - فرم کوتاه

مصاحبه برای سنجش سلامت روان

سلامت روان و رشد شغلی

۱. نقش اشتغال در سلامت روان

۲. ارتباط مشکلات سلامت روان با مشکلات شغلی/ارتباط سلامت روان با متغیرهای رشد شغلی

۳. پیامدهای مثبت سلامت روان در دو محیط تحصیلی و اشتغال

خلاصه فصل

فصل پنجم: سنجش شخصیت

تعریف و مدل‌های نظری شخصیت

مدل پنج عامل بزرگ شخصیت

مدل تیپ‌نمای مایرز - بریگز

شیوه‌های سنجش شخصیت

۱۱۵	۱. شیوه خودگزارشی
۱۲۴	۲. مشاهدات رفتاری
۱۲۶	۳. تکنیک‌های قراقرن
۱۲۷	سنجش شخصیت و رشد شغلی
۱۳۱	سنجش شخصیت در بافت شغلی ایران
۱۳۱	خلاصه فصل
۱۳۲	فصل ششم: سنجش رغبت
۱۳۲	تعریف رغبت
۱۳۳	مدل‌های نظری رغبت
۱۳۴	مدل دایره‌ای رو
۱۳۵	مدل شش ضلعی هالند
۱۴۰	مدل دوبعدی پرديگر
۱۴۲	مدل دوبعدی هوگان
۱۴۳	مدل سلسله‌مراتبی گلتنی
۱۴۴	مدل کروی تریسی و راندز
۱۴۸	شیوه‌های سنجش رغبت (پرسشنامه و مصاحبه)
۱۴۹	پرسشنامه‌های سنجش رغبت
۱۴۹	چگونه از جستجوی خودفرمان هالند در فرایند مشاوره شغلی استفاده کنیم؟
۱۵۵	چگونه از سیاهه رغبت استرانگ در فرایند سنجش استفاده کنیم؟
۱۵۸	چگونه از زمینه‌یابی رغبت و مهارت کمبل در فرایند سنجش استفاده کنیم؟
۱۶۰	چگونه از سیاهه کروی فردی (فرم رجحان به مشاغل) در فرایند سنجش مسیر شغلی استفاده کنیم؟
۱۶۷	مصاحبه‌های با ساختار
۱۷۳	سنجش رغبت و رشد شغلی
۱۸۱	سنجش رغبت در بافت شغلی ایران
۱۸۲	خلاصه فصل
۱۸۴	فصل هفتم: سنجش ارزش‌ها
۱۸۴	مدل‌های سنجش ارزش‌ها
۱۸۷	مدل نظری شالوم شوارتز
۱۹۰	نظریه گستره زندگی سوپر
۱۹۱	نظریه سازگاری کاری
۱۹۳	نظریه مبتنی بر ارزش براون

پیشگفتار

در حوزه اندازه‌گیری، ارزیابی، ارزشیابی و سنجش تعداد کتاب‌هایی که به فارسی ترجمه یا تألیف شده‌اند، نسبتاً زیاد است. دانشجویان و متخصصانی که با این حوزه‌ها سروکار دارند، چه در زمینه نظری و چه در زمینه کاربردی، به راحتی به متون آن حوزه‌ها دسترسی دارند. در خارج از کشور و در حیطه بین‌المللی هم وجود کتاب و مجلات زیاد نشان‌دهنده توجه به این حوزه‌هاست. مشاوره شغلی یکی از رشته‌ها و گرایش‌هایی است که با سنجش سروکار زیادی دارد. به نظر می‌رسد این رشته با کار پارسونز و در واقع با سنجش آغاز شده است و اکنون که نظریه‌های فرامردن در مشاوره شغلی ارائه شده‌اند، سنجش نه تنها ابزار تشخیص که ابزار مداخله نیز هست. انگیزه اصلی تألیف این کتاب نبود کتابی خاص برای دانشجویان و متخصصان مشاوره شغلی در ایران است. نگارش کتاب مدت زیادی طول کشید، زیرا نویسندگان به دنبال ترسیم نیم‌رخ جامع به منظور سنجش در مشاوره شغلی بودند.

کتاب با پایه‌های اصلی سنجش آغاز می‌شود که در تمام رشته‌ها مبنای کار محسوب می‌شود. سپس درباره متغیرهای محتوایی بحث می‌شود که در مشاوره شغلی سنتی مرسوم است و شیوه‌های سنجش هر کدام به طور مفصل ارائه می‌شود. متغیرهای محتوایی، یعنی سلامت روان، شخصیت، ارزش‌ها، رغبت، چشم‌انداز زمانی، هوش، هوش هیجانی، استعداد و پیشرفت، متغیرهایی هستند که مورد توجه همه متخصصان رشد شغلی است. برخی متخصصان از متغیرهای محتوایی عبور می‌کنند و سراغ متغیرهای فرایندی می‌روند. این متغیرها عبارت‌اند از: هویت شغلی، بلوغ شغلی، انطباق‌پذیری شغلی، آمادگی انتخاب شغلی و تصمیم‌گیری شغلی.

علاوه بر جهت‌گیری متمرکز بر نوع متغیر، نوع سنجش نیز متفاوت است. برخی متخصصان بر سنجش کمی و برخی دیگر بر سنجش کیفی تأکید می‌کنند؛ بنابراین، سنجشی با عنوان سنجش کیفی نیز به کتاب اضافه شده است تا این نوع جهت‌گیری را در برگیرد.

در این کتاب بر ساده‌نویسی و کاربردی بودن تمرکز شده است؛ بنابراین کمتر به جنبه‌های نظری پرداخته شده است تا مشاوران به صورت عملی بهتر بتوانند از آن استفاده کنند. این کتاب می‌تواند زمینه خوبی برای بحث در حوزه سنجش در مشاوره شغلی تلقی

شود. از این رو، از همه اساتید و دانشجویان رشته مشاوره و رشته‌های مربوط تقاضا داریم با ارائه آراء و انتقادات خود بر غنای کتاب در چاپ‌های بعدی بیفزایند.

ضمن تشکر از خداوند متعال بابت اعطای این فرصت، از سازمان محترم «سمت» سپاسگزاریم که با پیشنهاد تألیف کتاب موافقت و زمینه چاپ کتاب را فراهم کردند. همچنین قدردان زحمات اساتید و متخصصان حوزه سنجش و مشاوره شغلی در ایران هستیم.

با احترام

محمد رضا عابدی

لیلا حق شناس